THE PROBLEM OF THE TRUTH IN EMINESCU'S JOURNALISM

Diana Darabană, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The main problem in Eminescu's journalism is the presentation of truth and its major goal is to convince the reader that the set are true. Therefore, the publisher creates a highly coherent argumentative device, where he uses many strategies and types of arguments. Not infrequently, Eminescu uses biblical model that we find in various ways in his articles. Sometimes he quotes sequences well - known in the Bible, which he places in the text itself or he transforms them, referring to the negative aspects of reality; sometimes he appeals to biblical parables or even create his own biblical parables by model.

Keywords: journalism, truth, Bible, parables, arguments.

Argumentarea reprezintă o trăsătură esenţială a publicisticii eminesciene. Este, de fapt, principalul element care impune publicistica eminesciană şi scoate la iveală un jurnalist matur, capabil să-şi susţină o opinie şi să o propună ca valabilă. La receptarea pozitivă a articolelor eminesciene contribuie atât dimensiunea argumentativă a textului (un aparat complex şi complet), cât şi dimensiunea persuasivă a acestora ce are în vedere adeziunea emotivă/emoţională a cititorului la o opinie; cele două dimensiuni ale discursului publicistic eminescian coexistă, argumentarea incluzând persuadarea, deorece scopul strategiei argumentative este persuadarea receptorului. Eminescu este atât un bun cunoscător al problemelor pe care le abordează – de aici o bună şi complexă argumentare, cât şi un bun cunoscător al societăţii în care trăieşte – de aici derivând dimensiunea persuasivă a textelor sale. În articolele sale politice, Eminescu foloseşte un aparat argumentativ complex pentru a susţine veridicitatea observaţiilor făcute. Argumentarea se realizează printr-o serie de mijloace şi strategii argumentative, dintre care cele mai des întâlnite sunt demonstraţia, teatralitatea, povestirea, întrebarea retorică, negaţia polemică, metafora complexă[1] etc. Cele trei modalităţi de realizare a argumentării la Eminescu sunt demonstraţia, povestirea şi teatralitatea şi stau în legătură cu varietatea problematicii abordate şi cu complexitatea sistemului argumentativ folosit de jurnalist, având în centru interesul publicistului pentru evidenţierea adevărului. Deşi sunt tipuri de discurs diferite – argumentativ, narativ, demonstrativ – care funcţionează după reguli diferite, Eminescu, pentru a convinge cititorul de adevărul celor susţinute, include demonstraţia şi naraţiunea în discursul argumentativ. Rolul acestora este de a spori credibilitatea jurnalistului în ochii cititorului. Se observă că această strategie are un dublu scop: pe de o parte convingerea cititorului, pe de alta persuadarea sa. În strânsă legătură cu inserarea şi crearea de episoade narative.

Mihai Eminescu foloseşte în articolele sale structuri argumentative precum demonstraţia, teatralitatea şi naraţiunea ce îmbracă forma unor povestiri sau a unor anecdote, în funcţie de ceea ce situaţia cere, ţinând însă întotdeauna cont de adevăr.

Structura binară care defineşte publicistica eminesciană şi care, cel mai adesea, se

[1] Metafora este considerată, în literatura de specialitate, (vezi în acest sens, Rovenţa- Frumuşani, *Argumentarea*, p. 118) o strategie argumentativă punctuală. În cazul publicisticii eminesciene, în lucrarea de faţă, am optat pentru valoarea de marcă stilistică a metaforei, întrucât această valoare este reprezentativă, constituind un element distinctiv şi definitoriu.

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

construieşte pe baza unei comparaţii dintre un fapt general şi unul particular se păstrează şi în cazul naraţiunii: există o comparaţie realizată pe un contrast, cel dintre trecut şi prezent, comparaţie ce traduce, în plan profund, un mod ideal de a înţelege lumea (lumea politică chiar). De aici, vine deziluzia cauzată de prezent, nemulţumirea faţă de înţelegerea comună, faţă de complacerea politicienilor români în situaţia dată şi dorinţa de a evada, de a găsi un model compensator în trecut. Este un contrast ce adânceşte sensul negativ al prezentului şi pune într-o lumină mitică trecutul, contrast realizat în aceeaşi manieră în care Eminescu îl realizează şi în poezie sau proză. La toate acestea, se adaugă plăcerea nespusă de a povesti. În acest segment, jurnalistul atinge perfecţiunea. Numeroase articole conţin ferestre narative. Acestea fie că fac referire la legende, fie că marchează textul ironic sunt modalităţi de susţinere a opiniei jurnalistului. Lui Eminescu îi este caracteristică „prelucrarea istoriei în scopuri probante, transmiterea ei în planul fictiv, chiar mitic ; pentru a demonstra, Eminescu include istorisiri situate în *illo tempore*, domeniu al naraţiunii paradigmatice. Eminescu aclimatizează în publicistică ficţiunea documentară, sau imaginarul istoriografic cu atribute probante" (Spiridon, 2004: 51).

De exemplu, într-unul dintre articole Eminescu face referire la imaginea lui Nastratin Hogea, într-o *Poveste orientală* ce ia forma pildei :

„Ce ţi-e şi cu omul iscusit ? Cum află el aşa ca din senin vindecarea la toate relele, cum află oricărui sac petecul, aşa bunăoară vestitul Nastratin îşi cârpea într-o zi giubeaua fără nod la aţă. Aşa şi cu liberalii noştri" (Eminescu, 1989: 269).

Şi tot caracteristică pentru Eminescu este caracterizarea personajelor din prezent. Fenomenul se produce fie prin ironizarea subtilă a unor trăsături, fie prin numirea directă, unde textul alunecă de la registrul grav la cel trivial.

„În mod frecvent, publicistul deschide câte o fereastră fabulatorie" (Spiridon, 2004: 51) pentru a introduce câte o anecdotă, câte o istorisire, câte un fragment de legendă cu caracter probant şi accentuator pentru ideea susţinută.

Structura stilistică a argumentării eminesciene urmăreşte tiparul pe care Monica Spiridon îl numeşte „precum...tot aşa", sintagmă ce intră în categoria conectorilor argumentativi. În acest tipar ce se dezvoltă pe o amplă comparaţie, cu valoare sintetizatoare, el introduce fapte, anecdote, fabule, basme, mituri şi istorisiri pe care le prelucrează şi adaptează conform necesităţilor sale, ajutându-se de un limbaj adecvat ce oscilează între expunerea raţional-obiectivă şi utilizarea lexicului şi sintaxei familiare, marcate, în mod frecvent de un maximum de subiectivism. Verbul eminescian se încarcă fie cu o valoarea expozitivă, fie cu o valoare sarcastică, ironică, devenind forţă de răsturnare şi manipulare a situaţiei.

Acelaşi articol ce utilizează imaginea lui Nastratin Hogea adaptează imaginea arhicunoscutului personaj balcanic situaţiei existente în România în momentul scrierii şi publicării articolului.

„Eminescu îşi creează propriile legi stilistice, ştiind să dea expresie artistică tumultului personal, şi numai aşa poate să acţioneze cu atâta forţă asupra cititorului. Tumultul frazelor îşi descoperă un ritm specific care le luminează şi le urcă pe culmile lirismului" (Spiridon, 2004: 45).

Deseori, pentru a convinge cititorul de justeţea opiniei sale şi de corectitudinea informaţiilor date şi în strânsă legătură cu inserarea de episoade narative, Eminescu porneşte

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

în demersurile sale de la funcţiile probante ale parabolei. Astfel, jurnalistul fie face referire la una dintre parabolele biblice, fie construieşte el însuşi un text după modelul biblic, aşa cum este cazul articolului *Studii exegetice asupra unei parabole ce lipseşte în Sfânta – Scriptură,* în care, pentru a ironiza presa de opoziţie, ne pune în faţa unei istorisiri ce iese din limitele temporale şi care se încarcă de valenţe moralizatoare : „Odată Afganistanul juca un rol cu desăvîşirea preponderant în primii Bucureşti ale unei foi oarecari, iar Emirul Şir-Ali, relaţiile cu nenorocitul om şi fiul neascultător, Iacub-Han, era oarecum centrul împrejurul căruia gravita centrul însuşi.

Deşi lucrul e cam încurcat, noi, simpli muritori cari nu vedem legăturile intime dintre cauză şi efect, vom spune numai că afganii, acest popor primitiv, însă se vede că foarte simpatic, aveau în Asia rolul de-a acoperi cu neagra lor mulţime tendenţele Rusiei, iar Franţa orientală acopereau cu vitezele lor regimente *o poartă mare,* pe care cineva se-ncerca să intre.

E ciudat cum o poartă mare poate deveni o *cheie* pentru dezlegarea interesantelor cestiuni... din Asia centrală.

Dar Afganistanul s-a cam învechit ... precum e în genere greu de-a vorbi mult timp într-aiurea, chiar cînd eşti advocat. O formă mai poetică se puse la dispoziţie pentru urmărirea aceleiaşi porţi mari şi acea formă este ... parabola.

Vestita parabolă a proroculuiNută către David-împăratul, povestirea lui Hristos despre fiul risipitor şi despre lucrătorii din via Domnului şi altele de asemenea natură n-au putut a nu face victime din naturile simţitoare ale unei depărtate posterităţi.

E bine ca augurii să se-nţeleagă *sub rosa,* iar noi, ucenici umiliţi, vom încerca numai să facem o exegeză plină de admiraţiune asupra unei adînci parabole, ce-o găsim în *Presa*.

Încă în numărul de la 26 noiemvrie *Presa* prevestise că ministeriul d-lui Cairoli va cădea, o prevestire atît de sigură încît se-ntîmplase deja cu cîteva zile mai nainte.

Nimeni nu a contestat fostului ministru italian nici buna-voinţă, nici sinceritatea intenţiunilor sale, — zice *Presa* — dar toţi 1-au acuzat de o slăbiciune fără margine faţă cu societăţile primejdioase ale socialiştilor internaţionalişti.

Au fost foarte instructive, sub mai multe puncturi de vedere, discuţiunile ce s-au urmat în Camera din Roma, cu ocaziunea combaterii ministerului Cairoli.

Au vorbit contra ministerului şi d. Depretis, şi d. Sella, şi d. Crispi, şi d. Minghetti, ca să nu mai amintim pe domnii Peruzzi, Bonghi, Finzi, Mari şi alţii. Toţi întruniţi au dărîmat cabinetul din stânga.

Aşa e. Ce să mai facem atîta vorbă de d-nii Peruzzi, Bonghi, Finzi, Mari şi alţii! Importantă e întrebarea ce-au făcut regele Italiei în cazul acesta" (Eminescu, 1989: 100).

În acest articol, Eminescu porneşte de la inventarea unei parabole pe care, apoi, grefează faptul concret care a determinat recursul la parabolă. Situarea în atemporalitate realizată prin recursul la parabolă determină o comparaţie implicită între un atunci repetabil şi valabil în permanenţă, realizat la nivel temporal prin utilizarea verbelor la imperfect şi un acum ce ia în derizoriu orice valoare umană. Structura binară determinată de inserarea parabolei, bazată pe comparaţia prezent – trecut are valenţe negative pentru ceea ce se petrece în prezent.

Pentru a accentua credibilitatea propriei poziţii, Eminescu intră, în cadrul aceluiaşi articol, în dialog direct cu textul biblic, făcând referire la o serie de parabole ce ar explica situaţia avută în vedere: „Vestita parabolă a proroculuiNută către David-împăratul, povestirea

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

lui Hristos despre fiul risipitor şi despre lucrătorii din via Domnului şi altele de asemenea natură n-au putut a nu face victime din naturile simţitoare ale unei depărtate posterităţi".

Apoi, Eminescu inserează în articol o sinteză a alegoriei folosite de *Presa* pentru a susţine corectitudinea guvernării liberale: „Încă în numărul de la 26 noiemvrie *Presa* prevestise că ministeriul d-lui Cairoli va cădea, o prevestire atât de sigură încît se-ntâmplase deja cu câteva zile mai nainte.

Nimeni nu a contestat fostului ministru italian nici buna-voinţă, nici sinceritatea intenţiunilor sale, — zice *Presa* — dar toţi 1-au acuzat de o slăbiciune fără margine faţă cu societăţile primejdioase ale socialiştilor internaţionalişti.

Au fost foarte instructive, sub mai multe puncturi de vedere, discuţiunile ce s-au urmat în Camera din Roma, cu ocaziunea combaterii ministerului Cairoli.

Au vorbit contra ministerului şi d. Depretis, şi d. Sella, şi d. Crispi, şi d. Minghetti, ca să nu mai amintim pe domnii Peruzzi, Bonghi, Finzi, Mari şi alţii. Toţi întruniţi au dărâmat cabinetul din stînga.

Aşa e. Ce să mai facem atâta vorbă de d-nii Peruzzi, Bonghi, Finzi, Mari şi alţii! Importantă e întrebarea ce-au făcut regele Italiei în cazul acesta.

Chemat-au la minister pe d. Finzi?

Aş, de unde.

Dar poate d. Mari sau d-nii Bonghi şi Paruzzi vor fi fost chemaţi ?

Nu, ferească Dumnezeiu ! Pe cine altul putea regele să cheme decât pe d. Depretis — *numai* pe d. Depretis. Şi de ce?

Iată de ce.

În numărul de la 26 noiembrie trecut, *Presa*, cercetând posibilitatea chemării domnului Depretis, arăta calităţile eminente ale acestui bărbat de stat, *luminat, progresist şi liberal-moderat,* membru al *centrului cum am zice la* noi, *plin de idei practice şi de vederi nemeritate.*

Mulţi pretind că d. Crispi reprezintă în Italia credinţele politice ale principelui Bismarck şi dar regele, binecugetînd, nu s-a adresat la dînsul, voind să facă în ţara Italiei o politică *pură italiană,* iar nicidecum o politică agreată străinilor.

Vedeţi, cam tot lucrul acesta s-ar putea întâmpla şi în România. Pentru a face o politică pură românească, iar nu una agreată străinilor, M. Sa Domnul, binecugetând, nu se va adresa la cutare ori cutare, ci neapărat la un om

luminat,

progresist,

liberal-moderat,

membru al centrului, cum am zice la noi,

plin de idei practice,

de vederi nimerite.

Partidul *centrul, nuanţa partidului liberal,* a dat dar *şi* în Italia ministerul Depretis.

De vreme ce partidul centru — această nuanţă a partidului liberal — a dat *şi* în Italia ministerul Depretis, de ce nu 1-ar da *şi* în România?

Nu e nimic de criticat în această privinţă şi mersul instituţiunilor constituţionale a putut da foarte bine rezultatul acesta.

Dar, dacâ am zis că regele nu a chemat pe d. Crispi, fiindcă a voit să urmeze o politică

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

numai naţionale, ne putem întreba totdodată : care a fost cauza de nu a chemat oare pe d. Sella, căci şi concursul cestui din urmă a contribuit la căderea domnului Cairoli?

Aşa e. Dacă regele, voind a urma o politică *numai* naţională, n-a chemat pe d. Crispi, pe acest om vîndut la Bismarck —, care să fi fost pricina că Maiestatea Sa a uitat pe d. *Sella?* Bine, ăsta n-a stat umăr la umăr pentru a răsturna pe d. Cairoli? Ba da! a stat umăr la umăr, dar vedeţi

Sella este şeful dreptei şi, ca atare, regele nu a crezut că-1 poate chema azi la putere, în faţa sureccitaţiunei poporului şi a aprinderei spiritelor în Italia. D. Sella are idei *cam învechite;* azi trebuiesc *vederi democratice* şi *pur liberale.* Spiritul timpului din zilele noastre ne cere *moderaţiune în libertate,* dar nu *comprimarea şi restrîngerea libertăţilor.*

Aşa e. Sella e, *cum am zice la noi,* ca dumnealui arhon slugeriul Sandu Napoilă, giubeliu, şi-n zilele de azi nu mai merge. Alte mofturi a ieşit la modă pe vrema noastră. Azi trebuie să ai vederi democratice,

pur liberale,

moderaţiune în libertate,

c-un cuvînt să fii:

un om din partidul centru, cum am zice la noi.

Şi dar în faţa acestor împrejurări d. Sella a trebuit să lase locul d-lui Depretis, care reprezintă ideile liberale-moderate în Italia. Şi cu modul acesta s-a dovedit prin urmare şi cu această ocaziune că într-o ţară, *în multe asemănată nouă, nici vederile radicale nu mai pot fi primite, nici estrema opoziţie nu mai este agreată.* Dacă d. Cairoli — şi-ar fi schimbat sistema; daca în locul d-lor Conforti şi Zanardelli, miniştri de justiţie şi interne, partizani ai principielor radicale, d. Cairoli s-ar fi adresat la *bărbaţi politici cu altă greutate şi altă pricepere,* poate că regretabilul atentat din Neapole nu s-ar fi petrecut şi fostul prim-ministru *nu ar fi fost constrîns* să demisioneze.

Adecă bate şeaua să priceapă — d. Brătianu. la pildă, d-le Brătiene, de la nenorocitul Cairoli. Italia ne e în multe asemănată nouă. Italia a avut pe Dante, noi pe Prodănescu, ea o papalitate celebră, noi pe părintele Gr. Musceleanu, ea pe Beccaria, noi pe Athanasiad. Ce mai vrei dar d-le Brătiene? în ţări cari se aseamănă atît de mult, nu mai merge nici cu vederile radicale, nici cu reacţia ruginită. Nu mai sînt agreate. Daca d-ta ţi-ai schimba sistema, daca în locul unor domni ca Conforti şi Zanardelli, te-ai adresa la bărbaţi politici cu altă greutate şi altă pricepere, la un om luminat,

progresist,

liberal-moderat,

membru al centrului, *cum am zice la noi,*

atunci poate, poate că n-ai fi constrîns să-ţi dai demisia.

Mai înţelept se vede decât d. Cairoli la Roma, d. *Canovas del Castilio la Madrid,* prevăzînd o mică neînţelegere, voieşte să preîntâmpine răul; şi, ca să nu sufere ce alţii au suferit în Italia, se pregăteşte a chema, se zice, la minister bărbaţi de stat *liberali-moderaţi,* ca d-nii Bugallal, don Francisco Silvela şi generalul Yovellar, în locul domnilor Robledo, Colantes şi Ceballos. Cu modul acesta spiritele s-ar împăca şi d. Canovas del Castilo, cu spiritul său practic, ar preîntâmpina zdruncinarea sa din minister.

Iată dar o altă pildă luminoasă : d. Canovas del Castillo. Ce Robledo, Colantes, Ceballos ? — Nu ! Bugalal, Silvella şi Yovellar, adecă liberali-moderaţi, membri ai centrului

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

cum am zice la noi.

De aceea ca să preîntîmpine zdruncinarea sa din minister, d. Brătianu trebuie să fie mai înţelept decît Cairoli de la Roma şi să se pregătească a chema la minister bărbaţi de stat liberali-moderaţi ca don Francesco Silvela" (Eminescu, 1989: 100).

Eminescu nu ezită să îşi exprime atitudinea vădit ironică la fiecare pas. Recursul la propria-i parabolă are rolul esenţial de a contextualiza atitudinea şi situaţia şi de a justifica nemulţumirea şi ironia. Aşezarea la începutul articolului a unei parabole, fie ea şi produs al ficţiunii impuse de moment, accentuează asupra ideii de permanentizare, de perpetuare a unei situaţii... groteşti. Finalul articolului explică intenţia jurnalistului şi lămureşte pe deplin sensul parabolei de la început, parabolă întărită prin inserarea unor referinţe intertextuale din *Biblie*: „Toată parabola aceasta alegorică, în care se vorbeşte mereu de Cairoli şi de Canovas del Castillo, de Sela, Robledo, Yovellar şi de patriile mîâtuite sau mântuibile prin centrele respective, cari nu există în realitate, pe când în adevăr e vorba de D. Brătianu, Boerescu etc., toată parabola, zicem, ne-au mişcat atât de mult şi ne-au descoperit calităţi până acum atât de ascunse în fundul inimei privighitorii respective de la *Presa* încît, daca ne-a mai rămas o mângâiere şi am comprimat începutul unei lacrimi, precum Sella ar comprima libertatea, e că ne-am adus aminte cumcă, asemenea tiradelor din tragedie, lucrurile *par* foarte jalnice, dar nu sunt adevărate. Nomenclatura chiar de dreaptă, stîngă, centru are în alte ţări cu totul alt înţeles. Centru în Germania de ex. însemnează tocmai partidul cel mai reacţionar; lăudabil prin tăria convingerilor lui... dar reacţionar.

Iar cât despre Italia şi Spania — acolo nici nu există centre în sensul *Presei*. Nu e nici o deosebire bunăoară între d-nii Cairoli şi Depretis, decît că unul reprezintă foasta stângă a unei provincii, iar altul foasta stîngă a altei provincii, din cele acum întrunite în o singură Italie. Deosebirea dintre aceşti domni, precum trebuie s-o fi ştiind *Presa,* e cestiunea drumurilor de fier — din Italia se-nţelege. Iar nuanţele din Spania sunt pentru publicul nostru tot atât de interesante ca şi nuanţele de partid din Afganistan şi, fiind noi oameni buni, nu voim a ocupa până şi această branşă a istoriei contimporane, care poate fi atît de folositoare pe viitor organului, aliat cu noi; destul numai că nici aicea nu e vorba de centru.

Singura ţară, în care există două centre şi a căror maimuţare, cam incoloră, vor fi precum prevedem şi superfetaţiunile din viitoarea adunare turcească din Stambul, e Franţa; cu deosebirea — mică neapărt — că centrul din Franţa e compus — nu din persoane, care se împrumută la alegorii şi joacă în mai multe feţe, ci din oameni, pe cari [t]e poţi întemeia si a căror vorbă e vorbă.

Izbutita alegorie a *Presei* e atît de bună încât ne e teamă că va şi rămâne un model de alegorie şi nimic mai mult. Ca toate capodoperile promite a nu se preface niciodată în realitate — de aceea ne şi inspiră acelaşi sentiment de siguranţă personală, pe care-1 avem cînd privim din colţul nostru o jalnică tragedie, jucată pe scenă.

Şi în priveliştea lumii aceştia oamenii se poartă după temperamentul lor. Cel melancolic plînge, cel vesel râde — cel născut cu caracter statornic şi predispoziţii skepticoase fluieră" (Eminescu, 1989: 100).

Un alt articol în care jurnalistul face referire la parabole se referă la situaţia României în faţa marilor puteri şi are în vedere pierderea Dobrogei: „În ajunul de-a pierde o parte din patria noastră, Basarabia, şi a adaoge la pământul strămoşesc ţinuturile de peste Dunăre ale Dobrogei, credem că cestiunea aceasta trebuie cercetată mai cu deamăruntul şi din mai multe

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

puncte de vedere.

Cunoscând odată stipulaţiunile respective ale Tratatului de Berlin, vom cerceta deci întru cît avem *datoria* şi întru cît *dreptul* de a le urma.

Consideraţia care ni se impune chiar de la început este că actele noastre cari vor avea de obiect realizarea stipulaţiunilor Tratatului sunt acte ce le vom face de astădată şi pentru prima oară după sute de ani pe răspunderea noastră proprie. Oricâte ne-am fi închipuit în trecut despre drepturile noastre *ab antiquo,* fie cu, fie fără cuvânt, totuşi marile puteri europene ne considerau parte ca pe nişte vasali ai Turciei, parte ca pe nişte epitropisiţi ai Europei, şi răspunderea pentru faptele noastre era adeseori ale suzeranului, dar şi mai adesea ale epitropilor, aşa încât părtinirea părinţească a unuia ne scăpa adesea de supărul poate mai puţin părinţesc al celuilalt din ei. Legaţi de-o împărăţie pusă sub epitropie din cauza bătrâneţii ei, noi, popor tînăr de ciobani, deveniţi plugari abia de la 1830 încoace, croirăm cu uşurinţa ce ne caracteri-zează planuri de politică europeană şi ne amestecarăm în certele celor mari, fără a pricepe politica lor, urmărită de veacuri cu stăruinţă de fier şi cu mijloace uriaşe, căşunîndu-le, de nu primejdii serioase, ceea ce nu sîntem în stare, totuşi însă vexaţiuni pe cari ei le treceau cu vederea tocmai din cauza atîrnării noastre relative.

Mai este însă acelaşi caz şi astăzi ? Ca şi fiul pierdut din parabola evangheliei, noi ne-am pierdut din calea istoriei noastre adevărate, am cheltuit în mare parte moştenirea părintească pe formele goale ale unei civilizaţii străine pe care n-am avut nici timpul, nici mijloace îndeajuns spre a ne-o apropria, şi azi, cu mult mai săraci în puteri decît acuma douăzeci de ani, noi ne vedem puşi înaintea unor întrebări, pe care *trebuie* să le dezlegăm, deşi viaţa uşoară de pînă acuma nu ne-a înţelepţit decît prea puţin.

Nu e vremea de a ne face unul altuia imputări : cel puţin nu în această privire. Naţiunea va judeca la momentul oportun pe cei ce merită să fie judecaţi şi va mustra pe cei ce s-au jucat cu interesele ei. Noi, abstrăgând deocamdată de la orice polemică, vom privi cestiunea cedării Basarabiei şi luării în posesiune a Dobrogei într-un mod cu totul obiectiv şi fără a face fraze" (Eminescu, 1989: 94).

În strânsă legătură cu inserarea de episoade narative stă o altă calitate a publicistului Eminescu cu valenţe de marcă stilistică: crearea de personaje. Pe acest teritoriu, Eminescu demonstrează puteri excepţionale, întrucât personajele sale îmbracă o gamă largă de ipostaze: personaje model, ieşite din lumea mitului sau a legendei, personaje comice, specifice modului românesc de a reprezenta aspecte mai puţin convenabile sau plăcute ale realităţii sau personaje de-a dreptul groteşti, realizate pe principiul caricaturii, prin exagerare şi hiperbolizare. Efectele stilistice ale realizării unor astfel de personaje sunt dintre cele mai variate: ironie la adresa prezentului, aprecierea valorilor trecutului etc.

Astfel, unul dintre articolele eminesciene vizează corupţia ridicată la rangul de valoare, iar cei care se îndeletnicesc cu acest lucru sunt identificaţi în imaginea ironică a unei Sfinte Treimi a României, Treime ce are la bază pe nimeni altul decât C. A. Rosetti: „În numărul nostru de la 20 decemvrie anul trecut am spus că ceea ce nu voim este *incapacitatea erijată în titlu de merit; prostia şi neştiinţa brevetate ca titluri de recomandaţie.*

Ce se mai cere azi în România pentru a deveni om mare? Merit? Ştiinţă? Avere? Caracter? Nimic din toate acestea.

Se cere să fii războtezat în numele tatălui: C. A. Rosetti, a fiului: I. Brătianu, a Sfîntului Duh: Carada, atunci le ai pe toate cu de prisos, şi merit, şi ştiinţă, şi avere"

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)

(Eminescu, 1989: 172). Cine recunoaşte valoarea acestei Treimi a statului român obţine toate beneficiile, fără a avea nevoie de vreo autentică valoare.

Luarea în răspăr, apelul la elemente sfinte pentru a sublinia impostura adversarului, determină clasarea articolului la un apogeu al ironiei şi... secării speranţei cu privire la acesta. „Războtezarea" şi reinterpretarea Sfintei Treimi în termenii oferiţi de conducătorii partidului liberal detremină o receptare negativă.

Identificare adversarului cu diferite ipostaze ale negativului pentru ţară continuă şi, de la articol la articol, aceasta se adânceşte, culminând cu imaginea de un grotesc aparte în care Eminescu reinterpretează ironic Sfânta Treime pe care o regăseşte în imaginea oferită de opozanţi: „Se cere să fii războtezat în numele tatălui: C. A. Rosetti, a fiului: I. Brătianu, a Sfîntului Duh: Carada, atunci le ai pe toate cu de prisos, şi merit, şi ştiinţă, şi avere" (Eminescu, 1989: 172).

Eminescu îşi identifică opozantul, îl concretizează şi îi urmăreşte fiece greşeală pentru a o aduce la cunoştinţa publicului şi a o acuza. Rosetti se rezumă doar la a respinge acuzaţiile şi la a sugera că nici opozantul său nu este imaginea perfecţiunii, însă toate atacurile şi răspunsurile sale vin de pe poziţia ideologiei pe care o susţine.

Apelul la parabole, prin referire la cele biblice sau prin crearea unor parabole după modelul biblic, stă în strânsă legătură cu un mod de a vedea şi a înţelege lucrurile specific pe de o parte, zonei căreia publicistul aparţine (Europa de Est), care recurge la la povestire pentru a explica un fapt, o stare de lucruri; pe de altă parte, cu intenţiile şi cu stilul jurnalistului Eminescu care conştientizează autoritatea pe care o are un asemenea paralelism – între un element al prezentului şi un element atemporal, petrecut în vremuri imemoriale, cunoscut tuturor creştinilor şi având, de aceea, o mare putere de convingere.

Bibliografie

Izvoare şi lucrări de referinţă

http://www.sfantascriptura.com/Biblia_Bucuresti_1688.pdf

Eminescu 1980: Mihai Eminescu, *Opere*, vol. IX, ediţie critică întemeiată de Perpessicius, Editura Academiei, Bucureşti, 1980.

Eminescu 1989: Mihai Eminescu, *Opere*, vol. X, Editura Academiei, Bucureşti, 1989.

B. Literatură secundară

Cesereanu 2003: Ruxandra Cesereanu, *Imaginarul violent al românilor*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2003.

Dumistrăcel 2006: Stelian Dumistrăcel, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 2006.

Irimia 1979: Dumitru Irimia, *Limbajul poetic eminescian*, Editura Junimea, Iaşi. 1979.

Munteanu 2008: Eugen Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008.

Murărașu 1999: Dimitrie Murărașu, *Naţionalismul lui Eminescu*, Editura Atos, Bucureşti, 1999.

Spiridon 2004: Monica Spiridon, *Eminescu. O anatomie a elocvenţei,* Editura Minerva, Bucureşti, 2004.

BDD-V614 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:54:12 UTC)